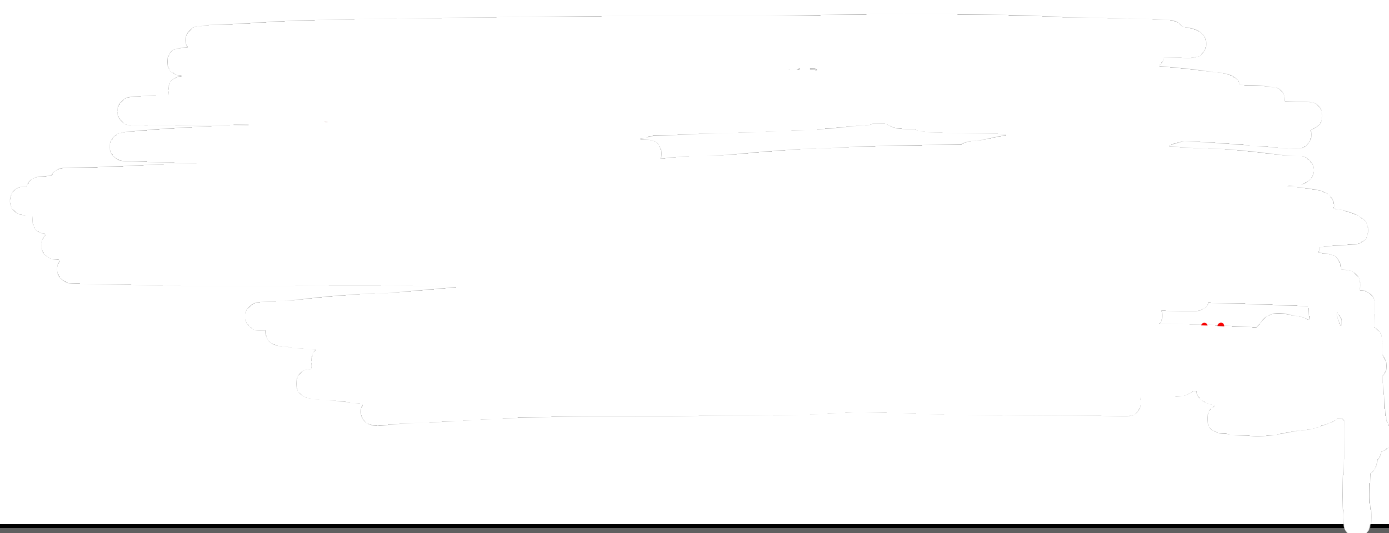

بسم الله الرحمن الرحيم

فیش منبر

درس های از زندگی

حضرت زهرا سلام الله علیها

زندگی سرا سر نور بانوی دو عالم حضرت صدیقه طاهره، فاطمه زهرا سرشار از درسها و آموزه‌های متعالی است که توجه و عمل به آنها، زندگی انسان را تعالی بخشیده و حیات مادی و معنوی او را تصحیح و تکمیل می‌نماید.

این آموزه‌ها هرچند در زندگی به ظاهر کوتاه مدت آن بانوی با عظمت به مرحله ظهور و بروز رسیدند، لکن ماندگاری و تطابق آنها با آموزه‌های وحیانی، از عمر طولانی این آموزه‌ها به بلندای حیات دین مبین اسلام حکایت دارد.

در این نوشتار، با توجه به فرصت موجود و مقتضیات زمان، به بخشیهایی از این آموزه‌ها و درسها اشاره می‌کنیم.

درس اول: اهتمام به رضای الهی

فعالیت‌های حضرت صدیقه طاهره را در چهار بخش مهم می‌توان دسته‌بندی کرد.

۱. فعالیت‌های عبادی؛

۲. فعالیت‌های فرهنگی؛

۳. فعالیت‌های اقتصادی؛

۴. فعالیت‌های سیاسی.

در زندگی اولیای الهی و انسانهای برجسته، «عبادت» و «اقتصاد» و «فرهنگ» و «سیاست» از هم جدا نیست؛ آنان در تمام فعالیت‌های

زندگی، قصد و غرضی جز کسب رضای الهی و خدمت رسانی به بندگان خدا نداشته و ندارند و تنها روزه و نماز آنان عبادت نیست؛ بلکه تمامی زندگی ایشان عبادت است. این گونه زندگی راه و رسم ابراهیم خلیل علیه السلام است که در هیچ بخشی از زندگی او شرک راه نیافت و تمام تلاشهای وی برخاسته از عشق الهی و اخلاص و قصد تقرب به آستان قدس ربوبی بود. قرآن کریم خطاب به رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: ﴿قُلْ إِنِّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾^۱! «بگو به درستی که نمازم و عباداتم و [روش] زندگی و مرگم از آن خداست که پروردگار جهانیان است.»

قرآن کریم این «سبک زندگی» را «صراط مستقیم» ابراهیمی و محمدی صلی الله علیه و آله و زندگی الهی می شمارد.^۲

درس دوم: اهتمام به ارزشهای آسمانی

سؤالی که گاهی اذهان را به خود مشغول می سازد این است که «راز عظمت زهرای اطهر علیها السلام در چیست؟» در پاسخ به آن باید گفت: عظمت و ارزش هر کس، محصول اندیشه ها و اخلاق و رفتار او است. به عبارتی دقیق تر امور زیر در ارزشمندی و تعالی یافتن افراد مؤثر است:

^۱. انعام/ ۱۶۲.

^۲. ﴿قُلْ إِنِّی هَدَانِی رَبِّیْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِیْمٍ دِیْنًا قِیْمًا مِّلَّةَ إِبْرَاهِیْمَ حَنِیْفًا وَ مَا کَانَ مِنَ الْمُشْرِکِیْنَ﴾؛ «بگو: «آری! پروردگارم مرا به راه راست هدایت کرده است: دینی پایدار آیین ابراهیم حق گرای! و او از مشرکان نبود.» انعام/ ۱۶۱.

۱. چگونه می‌اندیشد؟ توحیدی یا شرک‌آمیز؟

۲. چه آرزوهایی دارد؟ آرزوهای شخصی و حقیر، یا آرزوهای جهانی و بزرگ؟

۳. چگونه کارنامه‌ای دارد؟ سیاه یا سپید؟

امیر المؤمنین علی علیه السلام در مورد روش ارزش‌یابی انسانها، چنین می‌فرماید: «قِيَمَةُ كُلِّ امْرِئٍ مَا يُحْسِنُهُ»؛ ارزش هر کس به چیزهایی است که آن را خوب می‌شمارد».

در حقیقت انسان مجموعه‌ای از اندیشه‌ها، آرمانها و فعالیت‌های مثبت و منفی و ایجابی و سلبی است که مجموعه رفتار و گفتار و عملکرد او اعم از داشته و نداشته‌ها، گفته‌ها و نگفته‌ها و فریادها و سکوت‌ها، خدمت‌ها و خیانت‌ها و بی‌عملی‌ها، عشق‌ها و کینه‌ها و... در ارزیابی او لحاظ می‌شود و به تعبیر دیگر دانش‌ها و ارزش‌های هر کس، ترازوی ارزیابی خود اوست.

هر کس که بزرگان را بزرگ می‌شمارد، بزرگی خود را نشان می‌دهد؛ هر کس به پلیدان و پلیدی‌ها عشق می‌ورزد، کوچکی و پلیدی خویش را به نمایش می‌گذارد.

باید دید چه کسانی و چه اموری را بزرگ و مهم می‌شمارد و محبوب‌ها و منفور‌های او کیانند و به کدام باید‌ها و نبایدها،

پای‌بند است و در راه دفاع از ارزش‌ها چه میزان صبوری و استقامت دارد.

این امور عوامل مؤثر در ارزیابی و سنجش عظمت و بزرگی انسانها است.

فاطمة زهرا الگوی خدا باوری، قیامت باوری، تمسک به قرآن و تندیس اقدام در مدار ولایت الهی و ولایت نبوی و دفاع و ایثار برای ولایت علوی و خدمت به محرومان جامعه است.

او عروة الوثقی رهایی و فلاح و نجات جامعه بشری است. او بانویی بزرگ و معصوم است که از سلطه سه آفت بزرگ جوامع انسانی رهایی یافته است:

۱. رهایی از سلطه هوسهای مادی و حیوانی؛
۲. رهایی از حاکمیت شیطان و اندیشه‌های شرک آمیز؛
۳. رهایی از سلطه سلاطین بیدارگر.

فاطمه طاهر و مطهر و محور آیه شریفه تطهیر است که پاکی از هر آلودگی اخلاقی و اعتقادی و رفتاری را نشان می‌دهد.

فاطمه لیلة القدر است که از هزار ماه برتر است و زنجیرهای زور، وزر و تزویر هزار ماهه به برکت او و فرزندان او از دست و پای بشریت گشوده می‌شود.

درس سوم: اهتمام به ولایت در اندیشه، گفتار و رفتار

سؤال دیگری که ممکن است پیش آید این است که فاطمة

زهرا در دفاع از امامت چه گامهایی برداشت؟

برای شناخت فعالیتهای حضرت زهرا در زمینه دفاع از امام و

امامت سه موضوع باید مورد بررسی قرار گیرد.

۱. امامت در اندیشه‌های فاطمی ؛

۲. امامت در گفتار زهرایی ؛

۳. امامت در سیره و رفتار صدیقه کبری .

آن حضرت نسبت به هر سه مورد مذکور (دفاع از ولایت در

اندیشه، گفتار و رفتار) در بالاترین مرتبه و والاترین نقطه

عملکرد قرار دارد؛ اندیشه و گفتار و رفتار آن بانوی دو عالم در

موضوع «ولایت» سرلوحه تمامی تلاشها و کوششهای بزرگان و

نام‌آوران عرصه دین و دینداری است.

ده گام بلند دختر خورشید در دفاع از توحید و امامت بدین شرح

است:

۱. پرورش دو امام بزرگوار که دو سبط گرامی رسول اعظم و دو

الگوی جوانان بهشتی هستند و نیز پرورش دو بانوی مجاهد

اسلام؛ حضرت زینب و ام‌کلثوم ، یکی از خدمات تربیتی

فاطمه به امام و امت است.

۲. بیعت با امیرالمؤمنین علی در جریان غدیر و نقل و بازگویی حدیث غدیر به عنوان شیرین‌ترین خاطره صدیقه کبری از دیگر خدمات آن حضرت است.

۳. تکریم امام در تمامی صحنه‌های سخت و دشوار زندگی، نشان بانوی بی‌نشان و مظلوم تاریخ است.

۴. ایفای نقش سخن‌گویی امام در روزهایی که امیرالمؤمنین مأمور به سکوت بود، شجاعت و عصمت او را نشان می‌دهد.

۵. دفاع از امام در برابر یورش به خانه امیرالمؤمنین در روزهای پس از رحلت رسول اعظم ، قصه‌های غم‌انگیز در تاریخ اسلام است.

۶. تسلیم در برابر امام در کل تصمیم‌های درون و برون خانواده، رسالت صفحه‌ای دیگر از کتاب اخلاق و سیره او است.

۷. محبت عمیق و مداوم مولا و زهرای مرضیه به‌طور متقابل در سراسر زندگی از ولادت تا شهادت، برگ زرین دیگری از زندگی با عظمت آن حضرت است.

۸. یاری رسول گرامی و امیرالمؤمنین در تمام صحنه‌ها در برابر مشرکان خارجی و منافقان داخلی، گوشه‌ای از کارنامه نورانی فاطمه است.

۹. افشای طاغوت‌هایی که در عصر رسالت و امامت در برابر رسول گرامی ﷺ و امام منصوب رسول خدا توطئه می‌کردند، شواهد متعدد در زندگی زهرای مطهر دارد.

۱۰. و سرانجام دستیابی این بانوی بزرگ به مدال شهادت و همسر شهید محراب و مادر شهیدانی چون سبط اکبر رسول خدا ﷺ امام حسن و حضرت سالار شهیدان و مادر بزرگ ده‌ها شهید کربلای معلی، گواهی بزرگی بر ولایت‌مداری و ایثار و فداکاری فاطمه است.

حضرت زهرا با خطبه‌ی روشنگر خود در مسجد شریف نبوی ، با بیان فلسفه‌ی وحدت‌بخش امامت در آن خطبه، با تربیت دو امام معصوم و دو بانوی مجاهد و یاران آن دو بزرگوار، با معرفی امامان در لوح جابر، با نقل حدیث غدیر، با تدوین مصحفی حاوی حوادث مربوط به جریان امامت در آینده‌ی تاریخ، با افشای مدعیان فاقد صلاحیت و با تلاش برای بازگرداندن فدک، وظیفه‌ی دفاع از رهبر الهی را به خوبی انجام داد.

توحید‌محوی و ولایت‌مداری فاطمه ریشه در خلقت و طینت پاک و آسمانی او دارد.

شیخ صدوق در توصیف چگونگی ولادت فاطمه از امام باقر

نقل می‌کند: روزی که زهرای اطهر به دنیا آمد، لب به سخن گشود و چنین فرمود: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ أَبِي رَسُولُ اللَّهِ سَيِّدُ الْأَنْبِيَاءِ وَأَنَّ بَغْلِي سَيِّدُ الْأَوْصِيَاءِ وَوُلْدِي سَادَةُ الْأَسْبَاطِ»^۴ گواهی می‌دهم که خدایی جز خدای یگانه نیست و گواهی می‌دهم که پدرم سالار پیامبران است و هم‌سرم سرور او صیای آنان و فرزندان من آقای نوادگان رسول گرامی است.»

از زهرای مر ضیه چهار گفتار و سخنرانی در دفاع از ولایت نقل شده است:

۱. سخنرانی در مسجد مدینه؛

۲. سخنرانی در جمع زنان مهاجر و انصار؛

۳. گفتار در میان مردم در کوچه بنی‌هاشم؛

۴. سخنانی در سرزنش پیمان‌شکنان.

متن این فریادهای بیدادگر فاطمی در منابع تاریخی همچون «عوالم‌العلوم» و «نهج‌الحیة» آمده است که حکایت از اوج دفاع آن حضرت از «ولایت» و «امامت» دارد؛ ولی مهم‌تر از دفاع از ولایت و رهبری آسمانی، انگیزه‌های الهی و آسمانی فاطمه زهرا در دفاع از ولایت است؛ چرا که انگیزه‌های افراد در دفاع از پیامبر و امام و ولی فقیه بسیار متفاوت است؛ گاهی به انگیزه «مقام

^۴. عوالم‌العلوم، بحرانی، مؤسسة الامام المهدی (عج)، قم، ۱۳۸۲ش، ج ۱، ص ۴۴.

طلبی و کسب مذ صبهای اجتماعی» است؛ پاره‌ای از مواقع به نیت «راه طلبی شخصی» و در برخی موارد به «انگیزه های الهی و معنوی». در این نوع سوم است که انسان پیش‌مرگ پیامبر و امام و ولیّ الهی می‌شود؛ اما در دو نوع اوّل و دوم، ولیّ الهی را برای دنیای خویش می‌خواهیم. خود را قربانی توحید و امامت نمی‌کنیم، امام را برای دنیای خویش می‌خواهیم.

اصولاً انسانها نسبت به جریان «رهبری حق و عدل» سه گونه وظیفه دارند:

۱. همراهی و هماهنگی با امامت در اعتقاد.

۲. اقتدا به امام در عبادت و پشت سر او قرار گرفتن.

۳. پیشگامی و پیش‌مرگی در دفاع از امام و رهبری.

زهرای مرضیه در کل زندگی از مواضع ولیّ عصر خویش جانانه حمایت می‌کند و از این حمایت جز رنج و محرومیت و فشار اجتماعی سهمی نمی‌برد.

همانگونه که «عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ» است، فاطمه نیز با حق است و حق با فاطمه است و ترازوی ارزیابی فرق و مذاهب اسلامی و اشخاص و احزاب گوناگون، مواضع آنان نسبت به این خاندان نبوت و امامت است.

«شناخت» راه و رسم علوی و فاطمی، «عشق و مودّت» به خاندان

نبوی و «اتباع و اطاعت» از این خانواده، پیش‌نیاز حرکت در مسیر و مدار مسلمانی و شرط‌رهایی از رهنان پیدای و پنهان جوامع انسانی است.

ایمان و پارسایی و هجرت و جهاد و صبوری در راه حق، گام‌های بلند تکامل انسان است که از معرفت و عشق الهی پدید می‌آید و زهرای بزرگ عصاره‌ی همه‌ی این ارزش‌ها است.

در پایان دو حدیث معرفت‌آموز فاطمی را به خوانندگان گرامی تقدیم می‌دارم.

۱. در مسند احمد از ابن عباس نقل شده که می‌گوید: «روزی رسول گرامی ﷺ چهار خط بر زمین کشید و رو به اصحاب کرده پرسید: می‌دانید این خطوط چیست؟

یاران حضرت گفتند: خدا و رسول او داناترند.

حضرت فرمود: «أَفْضَلُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ ﷺ، وَ آسِيَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَ مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ؛ برترین زنان بهشتی خدیجه دختر خویلد، فاطمه ﷺ دختر محمد ﷺ، و آسیه دختر مزاحم همسر فرعون و مریم دختر عمران هستند.»

این حدیث که با عبارات مختلف در ده ها منبع حدیثی شیعه و اهل سنت آمده است، نشان می دهد. بانوانی در صدر زنان بهشتی قرار دارند که در حفاظت و پرورش و ایفای نقش مادری برای اولیای الهی و پیشوایان و رهبران آسمانی نقشی برجسته ایفا می کنند.

خدیجه ، مادر بانویی بزرگ مثل فاطمه و محافظ جان و زندگی رسول اعظم است.

فاطمه مادر ۱۱ خورشید و مراقب جان و زندگی پدر و همسر است که رسالت و امامت را نگهبانی می کند.

آسیه، نجات دهنده جان موسای کلیم و اسوه صبوری و استقامت در ایمان است.

و مریم اسوه عبادت و صبوری و مادری برای پیامبری بزرگ چون عیسی مسیح و در این میان فاطمه بانوی برتر دو جهان و سیّده نساء العالمین است.

۲. فاطمة زهرا می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ، وَ مِنْهُ السَّلَامُ، وَ إِلَيْهِ السَّلَامُ؛^۱ به درستی که خداوند سلام (و سلامتی) است و سلام (و سلامتی) از او و به سوی اوست.»

والسلام

^۱. بحارالانوار محمدباقر مجلسی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۳ق، ج ۴۲، ص ۲۸.

